

UNGVÁRI-ZRÍNYI KATA

Tömörítő látásmód két és három dimenzióban

Sánta Csaba kiállítása a sepsiszentgyörgyi Lábás Házban*

Sánta Csaba kisplasztikai első látásra mintha különös talált tárgyak lennének. Különösek, mert ismeretlenek és tárgyként, önmagukban megfejthetetlenek, de tartalmilag mégis ismerős anyagból dolgoznak.

Farsang, 2005

UNGVÁRI-ZRÍNYI KATA (1987, Marosvásárhely) műkritikus, képzőművész. Tanulmányait a kolozsvári Képzőművészeti Egyetem grafika szakán és a londoni Goldsmiths University Visual Cultures tanszékének kortárs művészet-történet szakán végezte. A marosvásárhelyi B5 Stúdióval dolgozik együtt, szakírói és kurátorasszisztensi szerepekben. Szabadúszóként különböző projektekben tevékenykedik.

Minimálisra tömörített információk ezek, a közlés tehát szűkszavú, a látvány mégis pregnáns – mert egyszerre sok mindent ölel magába. Vegyük tehát sorra: a formák leginkább ősi, primitív kultúrákat idéznek meg, rituális ábrázolásokat, totemisztikus tárgyakat. Azonban ezek egyike sem egyértelmű – az alkotó leginkább a formai viszonyok szintjén nyitott környezetére, így a mű látványa sem a konkrétumok szintjén hat. Mélyebb tartományban találhatóak azok a

* Sánta Csaba *Bronzba öntött álmok* című kiállítása 2017. március 5–26. között volt megtekinthető a sepsiszentgyörgyi Lábás Házban.

rétegek, amiket a munkáiban aktivál: nem egyes asszociációkra épít, hanem olyan formulákat talál, amelyek alapvető, archetipikus koordinátákat foglalnak magukba.

Így fog a munka sűrítetten felvonultatni olyan primer kategóriákat, mint az organikuság és a geometria, a statika és az egyensúly, valamint dinamikát képviselő elemeket, mint a kerék, a körforgás (spirál) és a végtelen linearitás. Mindezek a legkezdetlegesebb, stilizált formában, mintegy gyermekies egyszerűséggel, közvetlenséggel és intenzitással hatnak. A kisplasztikák formai alapminőségekből építkeznek, ezért azt az érzetet keltik, hogy kódolt, organikus vizuális ábécék, és akár játéktárgyként is használhatók lehetnének, gyermekek számára.

Mivel a kompozíció a legtöbb esetben kompakt elemek illesztéséből épül fel, ezek találkozásai sokszereplős törté-

nethez hasonlók, amelyben mind-egyik szereplő sajátos karakter és nélkülözhetetlen elem. Ez történik formai szinten is: a találkozás feszültséggel teli – mivel az elemek csak érintkeznek, és soha nem olvadnak igazán össze. Ennek köszönhető, hogy a többi megidézett kategória mellett a számszerűség is megjelenik, a részletek különállósága miatt. Megvan tehát az egy, a kettő és a három – talán ezek a leghangsúlyosabbak, akár mágikusnak is nevezhetők: egy forma/fonat/csúcsdíz, két láb/fül/oszlop, három támaszkodási pont – ez így, együtt képezi az egyik legalapvetőbb rend-

szert, amely a *Tündér* két változatában és a *Nárcisszusban* is megjelenik. Ha viszont gyermeki tekintettel keressük, az egész tízes számrendszert felfedezhetjük ebben a formavilágban – a maga implicit, organikus, egyénített formájá-

ban, nem pedig standard elemek (pl. egyforma pöttyök) ismétlésével, csupán a mennyiségekre figyelve.

Az archetipikus formulák kedves humorral válnak emberközelivé, amelyben az erotika és a formai naivitás egyenlő szerepet játszik. Az idegen-ismerős tárgyak megszólítanak.

Különleges jelenség a szobrocskákban a kétdimenzióshoz közelebb álló felületek megjelenése, ami kibillenti azokat a pusztá szobor-létből. A felületek státusa: kép, ablak, történet, lehetőség, fikció – a szoborszerű, plasztikus környezetben. Képnek nevezhetők: így közös kép lesz, ami a *Nászt* élteti, (jövő)kép vetül ki a *Bölcsőben*, *Nárcisszus* is vonzó, anyagi képpé válik önimádatában, a *Hét ördög* jelenléte kép a dobozban, és részben a *Párta* is egy világnak felmutatott képet jelent.

Ezen a kiállításon viszont a kép szó szerinti értelemben is megjelenik: az alkotó világa ugyanis (most először) egy másik médiumban, kétdimenziós, festett, grafikai alkotásokban is feltárul. Ezek a művek igazi szerelemgyerekek. Energiájuk friss, naiv humoruk még jobban kibontakozik – itt, a szobroktól eltérően lehetőség nyílik a gazdag narratívákra is, és sokkal közvetlenebben hatnak. Tobzódó vitalitásukban megmutatkozik Sánta érzékenysége, de a szobraiból kölcsönzött szintetizáló, tömörítő látásmód vagy karakterérvék is: ezért képes annyira líraian magával ragadni a halvány *Közeledés* érzékeny

vonaljátéka, és ezért tud olyan expresszíven hatni egy-egy poén: az *Ábrahám és Izsák* meglepett kecskéje, a *Pár zöldben* égre kalimpáló lábai, vagy a *Madonna virágokkal* kissé kajla, feszengő Giocondába kényszeredett testtartása, komikus tekintete.

Közeledés, 1994

A művek formajátéka ismerős stílusokból, világokból kölcsönöz, de kreativitásuk kirobbanóan egyedi. A képek felvonultatása valóban dübörgő premier.